

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Ad captum auditorem se accommodet. cap. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Iob. 1. nat ob oculos Iob dicentem, si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus? & Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum, ut qui premuntur aduersis, eius viri exemplo Deo benedicant. Ratio autem hæc ad usum reuocandi, quæ dicta sunt, est duplex nempe ea ipsa quam vitæ spiritualis magistri docent, etenim hi sapienter admonent, ut qui bene viuendi disciplinam, & quasi artem addiscunt, omnia eius theoremata, axiomata, præcepta in usum conferant, primo commentationis, ac meditationis, deinde actionis, ac propterea docent ipsi viam, per quam discipulus sciat audita ruminare, & ad meditationis exercitationem conuertere, deinde modum explicant quo eadem oporteat re ipsa perficere, & executioni mandare. Duplicem hanc praxim etiam concionator auditoribus explicet suis, ut qui audiunt ad vtrunque referant, meditando, atque agendo, & experietur inde (Deo iuuante) profectum amplissimum.

Duplex ratio reuocandi ad usum quæ dicitur

Ad captum Auditorum se accommodet. Cap. XII.

Hic obseruationi Secundam non dissimilem subijcio, ut omnino curet Christianus Orator ad captum auditorum se & omnia, quæ dicit accommodare, & ubi opus est ad humilia descendere cum hoc nequaquam de eius grauitate quidquam detrahat, quin potius maximè diuinæ voluntati, verbi- que Dei authoritati consentaneum sit. Verbum ipsum æternum debet imitari, Christum nimirum, qui cum in forma Dei esset, exinaniuit semetipsum formam serui accipiens, factus obediens vsque ad mortem Crucis, & factus pro nobis maledictum, ut eos qui erant sub maledicto legis redimeret, qui dicebat multa habeo vobis dicere, sed non potestis ea portare modo. Non omnibus (inquit Ihd.) vna eademq. doctrina est adhibenda; sed pro qualitate morum, diuersa exhortatio erit doctorum, sicut periti medici, ad varios corporis morbos diuerso medicamine seruiunt, ita ut iuxta vulnenum varietates medicina diuersa sit.] Audi D. Paulum, siue mente excedimus Deo, siue sobrij sumus vobis, charitas Christi vrget nos, quomodo (ait August. de verbis Pauli loquens) paratus esset impendi pro animabus eorum, si eum pigeret inclinari ad aures eorum? hinc ergo factus est paruulus in medio nostrum, tanquam nutrix fouens filios suos, non enim delectat, nisi amor inuitet, decurtata, & mutilata verba immurmura.

Phil. 2.

Gal. 3.

Ioan. 16.

Lib. 3. de

summo bo-

no c. 43.

2. Cor. 5.

murare, & tamen optant homines habere infantes, quibus id exhibeant, & suavius est matri minuta mansa inferere in os paruulo filio, quam ipsam mandere & deuorare grandiora. Ne ergo recedat de pectore cogitatio gallinæ illius, quæ languidulis plumis teneros fetus operit, & susurrantes pullos contracta voce aduocat, cuius blandas alas refugientes, superbis præda fiunt alitibus.] Conuenit cum August. Hieron. ubi concionatores nubibus comparat. Has aquas (ait) de superna abundantia defluentes ligat Deus in nubibus suis, ut unicuique secundum capacitatem cordis sui tantum doctrinæ tanquam aquam effundant, quantum suscipientis possibilitas patitur, ne simul fortassis effusa obsint cordibus minus valentibus abundantiorē suscipere doctrinam.] Adde & Greg. ubi explicat illud Exodi de phialis, & ciathis. Iubente Domino non solum phialæ, sed etiam ciathi præparantur, quid enim per phialas nisi larga prædicatio; quid per ciathos, nisi minima, & tenuis de Deo loquutio designatur?] Chrysostomus quoque dicit, omnibus communis proponitur indigentibus medicina, vnumquemque auditorum, quod ad suum morbum facit oportet accipere, si vnus tantum esset Auditor non esset necessarium multiplicem habere sermonem, sed in tanta concione, plurimos affectus esse credibile est; ideo varia oratione utendum, ut vnusquisque id quo indiget inueniat.] Denique Ambrosius (vt non desit nobis copia testium) explicans Pauli locum quis supplet locum Idiota? quomodo dicit Amen, qui nescit quid dicas? Imperitus (ait) audiens quod non intelligit nescit finem orationis, & non respondet Amen, id est verum, vt confirmetur benedictio.] Adijcio tertiam admonitionem eiusdem generis, vt scilicet studeat naturam loci, & hominum apud quos dicit & mores perspectos habere, eorumque studijs, & moribus quantum commodè fieri potest seruiat. Quod si politicum hominem (vt scriptum reliquit in sua Republica Plutarchus) Ciuitatem rectè administrandam capidum magnopere oportet nosse mores Ciuium, vt eos quo velit facillè flectere queat, quidni hoc ipsum oratori Christiano necessarium iudicemus, qui etiam profitetur artem, quæ teste Aristotele ex politica, & dialectica conflata est? Adde etiam vt loquatur aptè ad necessitatem eorum; nam si sermonem habeat ad sanctimoniales, si ad magistratus, si ad artifices, si ad Prælatos, si ad milites sermo auditoribus aptus esse debet. Quare qui nouus quopiam mittitur, vtile erit, vt querat

In cap. 20
Iob.

Libr. 20.
Mor. c. 2.

Hom. 22.
in Ioan.
initio.

1. Cor. 14.

Mores loci
concionator
perspectos
habeat.

quarât à viris prudentibus de rebus quæ in commune vtilis concionibus esse possint, quæ peccata eo loci magis correctione indigeant, quæ pietatis opera possint commendari. Tam salutare consilium dabat noster B. Pater Xaverius, quem Indorum Apostolum ritè vocare possumus, in quibusdam literis ad Patrem Gasparem Barfæum, egregium Concionatorem in hæc verba: Si ignotum in oppidum veneris, prima cura erit ex probata fidei, & virtutis viris cognoscere oppidanorum, incolarumq; vitia & negotia inibi contracta. Caput quippe est ad homines iuandos gentis vniuersæ ingenium, ac mores nosse, & quoad liceat, singulorum morbos animorum, qui dissideant inter se, qui inimicitias gerant, quæ fraudes, quæ iudiciorum iniquitas, quæ fides testium, quæ Iudicum corruptio, & ab iisdem viris peritis & prudentibus inquirere, quæ tandem oporteat incedere via ad illorum mores, mentesq; sanandas; mouebat etiam Concionatorem, ut eorumdem quorum saluti vult consulere, sensus, mores, honestaq; vitæ impedimenta perspiciat & agnoscat, hoc dicebat esse viuos lectitare libros, docentes multa, quæ in mortuis libris nequaquam reperias.] Postremò etiam illud hic aduertat Concionator, ne omnibus facile præbeat aures, neque omnes consulat, sed aliquos viros graues secretò. Neque enim est vtile si id diuulgetur, propterea neque in concione se quippiam ab alijs accepisse significabit. Apponat huic doctrinæ sigillum August. qui docet pro personarum diuersitate variandam, & temperandam esse orationem, vbi etiam addit modum orationis huius variæ à charitate dictari. Ipsa, inquit, charitas alios parturit, cum alijs infirmatur, alios curat ædificare, alios contremiscit offendere, ad alios se inclinât, ad alios se erigit, alijs blanda, alijs seuera, nulli inimica, omnibus mater.]

Lib. de castib. rud. c. 15.

Pro bis, qui in Pagis Conciones habent. Cap. XIII.

Vltimum præceptum, quod proxima obseruatione iam dicebamus latè admodum patet, idcirco explicandum distinctius erit per partes. Sunt enim quædam Auditorum genera adeò inter sese diuersa, vt peculiarem quandam in Oratore prudentiam, & industriam requirant. Quid enim tam diuersum, quàm concionari, vel in rusticorum pagis, vel in Principum aulis. Separatim igitur de vtroque hoc genere an-